

Sygn. akt III AUa 692/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Irena Różańska-Dorosz

Sędziowie: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

SSA Maria Pietkun (spr.)

Protokolant: Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2015 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.**

o emeryturę

na skutek apelacji J. R.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 stycznia 2015 r. sygn. akt VIII U 5371/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z 8 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział we W. odmówił wnioskodawcy J. R. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Wskutek zaskarżenia ww. decyzji sprawę rozpoznał Sąd Okręgowy we Wrocławiu, który wyrokiem z 27 stycznia 2015 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

J. R., urodzony (...), w dniu 6 września 2013 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Wnioskodawca udokumentował staż pracy wynoszący 29 lat, 3 miesiące i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych. ZUS nie uznał żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

W okresie od 1 września 1969 r. do 31 lipca 1998 r. wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu w Zakładzie Produkcyjno – Usługowym (...) sp. z o.o., następnie (...) S.A. na stanowisku nagrzewacza od 1 listopada 1981 r. do 31 maja 1987 r., ślusarza od 1 czerwca 1987 r. do 31 lipca 1998 r. oraz operatora urządzeń spiekania rotacyjnego od 1 sierpnia 1998 r. do 31 grudnia 1998 r.

Zakład pracy wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy w warunkach szczególnych z dnia 31 lipca 1998 r. potwierdzające pracę wnioskodawcy na stanowisku nagrzewacza wymienione w wykazie A, dział III, poz. 44, pkt 5 Zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. oraz ślusarza wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 25, pkt 1 Zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. oraz świadectwa pracy w warunkach szczególnych z dnia 31 grudnia 1999 r., potwierdzając wykonywanie przez wnioskodawcę w okresie od 1 sierpnia 1998 r. do 31 grudnia 1999 r. pracy w charakterze operatora urządzeń spiekania rotacyjnego wymienione w wykazie A, dział IV, poz. 17 pkt 15.

Wnioskodawca w okresie zatrudnienia pracował na stanowisku zgrzewacza na wydziale Pr - 5. Wnioskodawca zgrzewał przewody hydrauliczne na urządzeniu indukcyjnym. Wnioskodawca pracował przy zgrzewaniu rurek. Detale były łączone na ciepło.

Ponadto w okresie pracy jako ślusarz wnioskodawca pracował w prototypowni na wydziale krótkich serii. Wnioskodawca wykonywał prace ślusarskie w postaci cięcia, gięcia, wycinania i wiercenia. Wnioskodawca korzystał z gilotyn, wiertarek i szlifierki.

W okresie pracy na stanowisku operatora urządzeń spiekania wnioskodawca pracował na wydziale Pr- 7. Praca polegała na zakładaniu ramy, nasypywaniu tworzywa, zamknięciu kluczem pneumatycznym, rozgrzaniem pieca, wjechaniu wózkami do pieca, lakierowaniu materiału po wyjściu z formy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżoną decyzją odmówił prawa do wcześniejszej emerytury, gdyż nie uznał pracy w spornych okresach jako pracy w szczególnych warunkach oraz z powodu braku wymaganego wieku emerytalnego.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawcy jest bezzasadne i podlega oddaleniu. Według tego Sądu kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze w Zakładzie Produkcyjno – Usługowym (...) i jakie czynności wykonywał na wyżej wymienionych stanowiskach. W kwestii charakteru pracy Sąd pierwszej instancji oparł się na aktach osobowych wnioskodawcy, wystawionych przez zakład pracy świadectwach pracy oraz zeznaniach świadków, stwierdzając, że wnioskodawca wykonywał w pełnym wymiarze oraz zakresie czynności w warunkach szczególnych na stanowisku nagrzewacza oraz operatora urządzeń spiekania rotacyjnego, a taka praca jest wymieniona w dziale III, poz. 44 pkt 5 załącznika nr 1 wykazu A do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. oraz w dziale III poz. 44 Rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. Wnioskodawca w pełnym wymiarze czasu pracował na podanych stanowiskach przy zgrzewaniu na piecu indukcyjnym, co jest pracą w warunkach szczególnych. Natomiast jeśli chodzi o okres pracy wnioskodawcy w charakterze ślusarza, to w ocenie Sądu Okręgowego nie stanowi on pracy w warunkach szczególnych. W tej kwestii Sąd ten wskazał, że jego zdaniem zgromadzone dowody zasługiwały w znacznej części na przymiot wiarygodności, gdyż brak było podstaw do ich negatywnej oceny, nie mniej jednak w ocenie Sądu nie wskazywały one, żeby wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych w zakresie przyjętym przez obowiązujące przepisy, umożliwiającym uznanie mu spornego okresu za pracę w warunkach szczególnych. Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy oraz słuchanych świadków co do wykonywania przez niego czynności ślusarskiej na wydziale prototypów, ale jak wynika ze zgromadzonego materiału nie wszystkie czynności wykonywane przez wnioskodawcę stanowiły prace w warunkach szczególnych. Sąd wskazał, że z zeznań Z. J., pracującego jako konstruktor na wydziale prototypów wynika, że wnioskodawca wykonywał w szczególności czynności ślusarskie. Z powyższym korespondują wyjaśnienia samego wnioskodawcy, który podał, że wykonywał pracę ślusarską, ale również pracę zgrzewacza. Powyższe okoliczności zostały więc przez wnioskodawcę częściowo potwierdzone. Tak więc w ocenie Sądu Okręgowego powyższy okres nie mógł być uznany za pracę w warunkach szczególnych, gdyż wnioskodawca wykonywał pracę zgrzewacza nie w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd zważył, że przy ustalaniu długości okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach uwzględnia się tylko te okresy, w których praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W konsekwencji Sąd ten zaliczył wnioskodawcy jedynie okres 6 lat i 10 miesięcy jako pracy w warunkach szczególnych. Tym samym wnioskodawca nie udowodnił co najmniej 15 lat okresu pracy w szczególnych warunkach.

Odnosząc się z kolei do faktu, że zakład pracy uwzględnił wnioskodawcy w świadectwie pracy w warunkach szczególnych również okres pracy na stanowisku ślusarza Sąd przyjął, że świadectwo pracy traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c. Stanowi ono dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2004r., III UK 31/04, OSNP z 2005/1/13).

Sąd ten podał również, że w przedmiotowej sprawie dla oceny i ustalenia prawa wnioskodawcy do emerytury znaczenie miał art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Od powyższego wyroku apelację złożył wnioskodawca, zastępowany przez radcę prawnego, w której zarzucił orzeczeniu:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie treści świadectwa pracy z 31 lipca 1998 r., z którego wynika, że w okresie od 1 czerwca 1987 r. do 31 lipca 1998 r. J. R. był zatrudniony jako ślusarz stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy stanowisku spawacza, a zakres obowiązków oraz charakter pracy odpowiada opisowi stanowiska wymienionemu w załączniku A, dziale XIV, poz. 12 rozporządzenia z 1983 r., tj. pracom przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo-wodorowym i tym samym brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a także przez pominięcie dowodów w postaci opinii kierownika działu BHP, ppoż i spraw obronnych K. K. oraz jego zeznań, z których wynika, że w ww. okresie praca wnioskodawcy została zakwalifikowana do pracy w warunkach szczególnych,

- art. 328 § 1 k.p.c. poprzez brak wyczerpującego uzasadnienia wyroku, tj. niepodanie przyczyn, z powodu których Sąd uznał świadectwo pracy z 31 lipca 1998 r. za niewiarygodne, pomimo że w świetle zgromadzonych dowodów, przesłuchania świadka K. K. i akt osobowych wnioskodawcy, wynika, że praca ta była świadczona w warunkach szczególnych,

- naruszenie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i § 2 oraz § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez niezasadną odmowę przyznania prawa do świadczenia i nieuznanie okresu od 1 czerwca 1987 r. do 31 lipca 1998 r. jako pracy w warunkach szczególnych, pomimo że w świadectwie pracy z 31 lipca 1998 r. wskazano stanowisko pracy: „ślusarz-praca przy stanowisku spawacza”, a zakres obowiązków oraz charakter pracy odpowiada opisowi stanowiska wymienionemu w załączniku A, dziale XIV, poz. 12 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tj. pracom przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo-wodorowym.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz orzeczenie co do istoty sporawy poprzez przyznanie prawa do emerytury oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za I i II instancję.

Dodatkowo ustalił w toku postępowania apelacyjnego.

Od 1 czerwca 1987 r. J. R., ze stanowiska zgrzewacza, został przeniesiony na stanowisko ślusarza. Również kolejne angaże z lat 1988, 1989, 1990 i ostatni, datowany na 29 kwietnia 1991 r. jako pracę wnioskodawcy wskazują wyłącznie stanowisko ślusarza. W angażu z 24 czerwca 1991 r. widnieje informacja o powierzeniu ubezpieczonemu dodatkowych obowiązków operatora urządzeń transportowych. Natomiast angaże z lat 1993 – 1997 ponownie wymieniają jako stanowisko pracy wnioskodawcy – ślusarza.

Dowód: akta osobowe wnioskodawcy z Zakładu Produkcyjno – Usługowego (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji, wbrew zarzutom skarżącego, wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawnych, a oceniając zebrane dowody Sąd ten nie przekroczył granic ich swobodnej oceny, o jakich mowa w art. 233 § 1 k.p.c.

J. R. ubiegał się o prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2015.748 j.t.). Przepis ten m.in. stanowi, że prawo do emerytury jest uzależnione od udowodnienia okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn. Jak to wskazał Sąd Okręgowy przepisami tymi są przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43 ze zm.), które zachowało moc obowiązującą (por. uchwałę z 13 lutego 2002 r. w sprawie III ZP 30/01, ISNP 2002 z. 10 poz. 234). Przepis § 4 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia następujące warunki: osiągnął wiek wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Wymagany staż pracy w warunkach szczególnych i staż ogólny badany jest na dzień 1 stycznia 1999 r. w okolicznościach sprawy, wbrew dokładnym, chronologicznym aktom osobowym wnioskodawcy, strona usiłuje całkowicie dowolnie przypisać odmienny charakter wykonywanych w spornym okresie obowiązkowi pracowniczemu. Chaotyczne, ogólnikowe, enigmatyczne, mało konkretne zeznania słuchanych w sprawie świadków w żaden sposób nie podważają wiarygodności akt osobowych pracodawcy i nie dają podstaw do przypisania fikcyjnego charakteru dokumentom.

Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Rozporządzenie stanowiło akt wykonawczy do Ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. z 1982 r., nr 40, poz. 267). Utrzymane w większości w mocy przez ustawę o emeryturach i rentach z FUS (art. 32 ust. 4 tej ustawy) przepisy rozporządzenia określają rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze w § 4 – 15 oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

W rozpoznawanej sprawie okolicznością sporną między stronami było jedynie, czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnął wymagany w przepisach dotychczasowych, piętnastoletni okres pracy w szczególnych warunkach, przy czym na etapie apelacji zarzuty sprowadzały się do kwestionowania poglądu Sądu pierwszej instancji o nieuznaniu za pracę w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Zakładzie Produkcyjno-Usługowym (...) sp. z o.o. we W. od 1 czerwca 1987 r. do 31 lipca 1998 r. na stanowisku ślusarza. Apelujący wyszedł z założenia, że praca ta, oznaczona przez pracodawcę jako praca na stanowisku ślusarza przy spawaniu i zakwalifikowana przez niego jako praca w warunkach szczególnych, co znalazło odzwierciedlenie w świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych, winna być zaliczona do szczególnego stażu pracy, uprawniającego do przyznania spornego świadczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji w celu wyjaśnienia kwestii spornej przeprowadził wnikliwe postępowanie dowodowe i zasadnie doszedł do przekonania, że skarżący nie spełnił ww. przesłanki, warunkującej nabycie prawa do emerytury na podstawie powołanych wyżej przepisów, gdyż na dzień 1 stycznia 1999 r. nie wykazał, że przez 15 lat wykonywał zatrudnienie w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze.

W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że jedynie prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo-wodorowym wskazane są w wykazie A, dziale XIV poz. 12 załącznika do ww. rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., jako zatrudnienie w warunkach szczególnych. Wykaz A nie zalicza natomiast do pracy w szczególnych warunkach takiego stanowiska pracy jak ślusarz. O ile więc zostanie ustalone, że ubezpieczony oprócz prac spawalniczych wykonywał w zakresie swych obowiązków prace ślusarskie lub inne (stanowisko łączone), niemożliwe staje się uznanie, że praca na stanowisku spawacza wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sytuacji wnioskodawcy chodzi natomiast o zgoła inny problem, gdyż swoją pracę na stanowisku „ślusarza przy stanowisku spawacza” ubezpieczony identyfikuje jako ww. pracę przy spawaniu. Jest to stanowisko oczywiście błędne, gdyż określenie zawarte w dziale XIV pod poz. 12 obejmuje wyłącznie prace wykonywane bezpośrednio w przebiegu procesu spawania, a nie dotyczy czynności innego pracownika znajdującego się w bezpośredniej bliskości spawacza.

Sąd Okręgowy zasadnie zauważył, że skarżący w spornym okresie wykonywał głównie czynności ślusarza, które nie stanowią pracy w szczególnych warunkach, bowiem nie wchodzi w zakres znaczeniowy prac przy spawaniu i nie można zakwalifikować ich jako wchodzących immanentnie w proces spawania. Z akt osobowych skarżącego, a szczególności z zachowanych angaży wynika, że od 1 czerwca 1987 r. J. R., ze stanowiska zgrzewacza, został przeniesiony na stanowisko ślusarza. Również kolejne angaże z lat 1988, 1989, 1990 i ostatni, datowany na 29 kwietnia 1991 r. jako pracę wnioskodawcy wskazują wprost stanowisko ślusarza. Co istotne, na angażu z 24 czerwca 1991 r. widnieje informacja o powierzeniu ubezpieczonemu dodatkowych obowiązków operatora urządzeń transportowych. Natomiast angaże z lat 1993 – 1997 ponownie wymieniają jako stanowisko pracy wnioskodawcy – ślusarza.

Z tego wynika zatem, że wbrew swojemu stanowczemu przekonaniu apelujący, w spornym czasie, nie wykonywał pracy wymienionej w wykazie A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zeznania przesłuchanych świadków, obejmujące odległy w czasie okres, są zbyt chaotyczne i ogólnikowe, aby mogły skutecznie podważyć dokumenty zawarte w aktach osobowych apelującego. Argument skarżącego, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach potwierdził pracodawca w świadectwie pracy również nie może odnieść skutku oczekiwanego przez ubezpieczonego, gdyż jak to słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji, świadectwo pracy jest dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dowód ten podlega ocenie sądu i zasadnie został przez Sąd Okręgowy negatywnie zweryfikowany, gdyż dane dotyczące wykonywania przez apelującego pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze, nie znalazły potwierdzenia w zebranych materiale.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wnioskodawca wadliwie interpretuje pojęcie pracy „przy spawaniu”, które odnosi się do bezpośrednich prac spawalniczych wymienianych w dziale XIV poz. 12 załącznika a do w/w rozporządzenia lub może wskazywać na wykonywanie innych prac stanowiących integralną część prac spawalniczych, związanych z nimi technologicznie, przygotowawczych, itp. Wnioskodawca takich okoliczności nie wykazał, zgodnie z ciężarem rozłożenia dowodu 9 art. 232 kpc), a nadto utożsamia wręcz wykonywanie swoich prac w pobliżu jedynie innych stanowisk pracy m., jako prace w warunkach szczególnych. Samo miejsce wykonywania prac, w całkowitym oderwaniu od przedmiotu i rodzaju wykonywanych czynności nie decyduje o przypisaniu im charakteru prac wykonywanych w warunkach szczególnych.

W judykaturze ugruntowany jest pogląd, że prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym nie może nabyć osoba, która nie wykonywała tego rodzaju pracy stale i w pełnym wymiarze. W wyroku z dnia 7 lutego 2012 r. I UK 227/11, LEX nr 1157544, Sąd Najwyższy stwierdził, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy. Nie jest więc dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika.

Reasumując, apelujący nie spełnił jednej z niezbędnych przesłanek z art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdyż nie wykazał, aby na dzień 1 stycznia 1999 r. stale i w pełnym wymiarze, przez 15 lat, wykonywał prace w szczególnych warunkach uprawniające do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Z tych motywów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację wnioskodawcy jako bezzasadną.

SSA Maria Pietkun SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Monika Kiwiorska-Pająk

AdSz